

Agáňa

PRESSKIT

„Tridsať rokov čakala, aby mohla konečne rozkvitnúť.“

Základné informácie

ORIGINÁLNY NÁZOV: **AGÁVA**

ANGLICKÝ NÁZOV: The Agave

SCENÁR A RÉŽIA: Ondrej Šulaj

LITERÁRNA PREDLOHA: Ladislav Ballek - *Agáty*

ŽÁNER: romantická dráma

MINUTÁŽ: 91 minút

FORMÁT: DCP, Dolby Digital 5.1

JAZYK: slovenský, maďarský

ROK VÝROBY: 2015

DÁTUM PREMIÉRY: 30. marca 2016, CINEMAX Bory

PRÍSTUPNOSŤ: od 15 rokov

POMOCNÁ RÉŽIA: Peter Pálka

KAMERA: Tomáš Stanek

PRODUKCIA: Igor Hudec

ARCHITEKT: Viera Dandová

KOSTÝMOVÝ VÝTVARNÍK: Ján Kocman

UMELECKÁ MASKÉRSKA: Anita Hroščová

HUDBA: Michal Pavlíček

ZVUK: Ľubomír Novotný, Michal Deliopoulos

STRIH: Alena Spustová

AUTOR PLAGÁTU: Zuzana Šulajová

FAREBNÉ KOREKcie: Filmpark

PRODUCENT: Patrik Pašš - TRIGON PRODUCTION, s.r.o. (trigon-production.sk, fb.com/trigonproduction)

KOPRODUCENT: Rozhlas a televízia Slovenska (RTVS)

DISTRIBÚTOR: Continental Film s.r.o.

PARTNERI: Telkáč.sk, Rádio Jemné, Slovenka

OFICIÁLNA WEB STRÁNKA: www.agava.sk

FACEBOOK: www.fb.com/agavafilm

REALIZÁCIU A DISTRIBÚCIU FILMU FINANČNE PODPORIL

HRAJÚ: Katarína Šafaříková, Milan Kňažko, Milan Lasica, Marek Geišberg, Diana Mórová, Pavol Šimun, Atilla Mocos, Ady Hajdu, Tomáš Janovic, František Kovár, Boris Farkaš, Branislav Deák, Zuzana Porubjaková, Ivana Kuxová, Martin Nahálka, Zuzana Konečná, Lukáš Latinák, Zuzana Šebová, Mária Breinerová, Rebeka Poláková, Róbert Jakab, Juraj Kemka, Miroslav Noga, Éva Bandor, Vlado Zboroň a ďalší

Obsah

Do malého juhoslovenského mesta prichádza vážený staviteľ Hampl so svojou mladou manželkou Nad'ou. Jej pozornosť zaujme rovnako mladý učiteľ Daniel Orešanský, na ktorom nedávna účasť v 2. svetovej vojne zanechala jazvy. Naďa je spočiatku rozhodnutá nepodľahnúť Danielovej charizme, no horúce leto a božská vôňa rozkvitajúcej agávy všade navôkol jej rozhodnutie komplikujú. Keď agáva po tridsiatich rokoch konečne zakvitne, Nadino úsilie je načisto zmarené...

AGÁVA je hraný film na námety druhej kapitoly románu Agáty slovenského spisovateľa Ladislava Balleka. Ide o lúboštný príbeh nešťastnej lásky odohrávajúci sa v prelomovom období tesne po druhej svetovej vojne. Zdanlivo jednoduchý príbeh lásky, vo vnútri však silná psychologická štúdia rôznych charakterov. Za dverami sa už nenápadne hlási Víťazný február, ktorý vymazal z dejín takmer celú jednu vrstvu slovenskej inteligencie.

Slovo režiséra

Réžia je náročná profesia a **človek musí byť tak trochu dobrodruh, aby sa odvážil v mojom veku debutovať** a ešte s takouto náročnou historickou témou. Moje prvé tvorivé stretnutie s prózou Ladislava Balleka sa udialo koncom sedemdesiatych rokov, vtedy som na podnet Ľubomíra Feldeka pripravil pre Poetický súbor Novej scény divadelnú adaptáciu románu Pomocník. Tento text sa inscenoval takmer vo všetkých profesionálnych divadlách na Slovensku, taktiež v Prahe, Ústí nad Labem a naposledy v Jókaiho divadle v Komárne, kde ho dokonca režíroval Ballekov syn Rastislav. A koncom sedemdesiatych rokov som na základe Ballekovej prózy taktiež začal pracovať na filmovom scenári.

Pomocník bol môj prvý realizovaný filmový scenár. Môj vstup do hranej kinematografie sa teda uskutočnil práve prostredníctvom literatúry, ktorá je presiaknutá silným príbehom, nevšednou atmosférou pohraničného južanského mesta Palánku, vyhranenými, detailne prepracovanými charaktermi a dramatickými situáciami zasadenými do konfliktných povojnových rokov.

Pomocník mal podtitul „Prvá kniha o Palánku“ a „Druhou knihou o Palánku“ je práve Ballekov rozsiahly román Agáty. V tejto próze autor ešte výraznejšie odkryl svoje rozprávačské kvality a neopakovateľným literárnym jazykom okorenil južanské vášne postáv i postavičiek zmietaných udalosťami povojnového mestečka na horúcej južnej hranici. Scenárista si z tohto rozsiahleho románu vybral len základné motívy z II. kapitoly nazvanej Agáva. Široká freska prepletených príbehov nespočetných postáv sa tak zúžila do **zovretého komorného príbehu štyroch hlavných hrdinov** - starého doktora Vargu, staviteľa Hampla, jeho mladej ženy Nade rovnako mladého učiteľa Daniela Orešanského. Považujem Balleka za jedného z najlepších rozprávačov v našej literatúre a preto bude mojou režijnou ambíciou prerozprávať rečou filmu jeho literárne vzrušujúci, emotívny a jazykovo vybrúsený príbeh Agávy.

Slovo kameramana

Raz mi zavolať vedúci výroby Igor Hudec a oznámil mi, že Ondrej Šulaj ide robiť film podľa Balleka a že by som to mal nakrútiť s ním. Súhlasil som. Ako prvé som si prečítal knižnú predlohu, aby som pochopil „ballekovské“ videnie sveta a atmosféru príbehu. **Bola pomalá, plná ťažkých vôní, farbistých opisov a postáv.** V tom čase som práve dokončil film *Deti* s Jarom Vojtekom, v ktorom sme sa snažili o minimalistickú štylizáciu obrazu a zachytenie deja v reálnej atmosfére, autenticky až dokumentárne - zobrazit' takú krásu surovosti.

Film *Agáva* si však pýtal úplne opačný prístup - **vznešenosť, krása, farby, leto lepkavé ako ríbezl'ový sirup.** Ešte na začiatku sme si s kostýmovým výtvarníkom a architektkou zadefinovali, v akej časti farebného spektra sa bude celý film hýbať.

Veľmi dôležitá bola pre mňa farebnosť niekde medzi **zlomenou žltozelenou, bielou, červenou a čiernou**. Chcel som dosiahnuť dusnú suchú slnečnú farebnosť pre exteriéry. Pre interiéry Hamplovej vily sme zase vybrali tmavšie, menej satureované farby pre umocnenie atmosféry medzi Hamplom a Nad'ou. Do domu som zámerne len málokedy vpustil priame slnko.

Pri písaní technického scenára sme si s režisérom častokrát prehrávali jednotlivé situácie tak živo, že sme pri písaní skoro nesedeli. Veľmi ma teší, **keď mi je režisér partnerom**, keď má svoju predstavu a dokáže sa o nej aj hádať - samozrejme, v dobrom. Rozhodnutie je tak preverené z viacerých strán.

Slovo producenta

Spoločnosť TRIGON PRODUCTION má niekoľko oblastí, ktorým sa systematicky venuje. Jednou z nich je **pomoc debutujúcim režisérom**, druhou **venovanie pozornosti významným dielam slovenskej literatúry**. V tomto projekte sú naplnené hneď dva základné atribúty: Ladislav Ballek je významným predstaviteľom modernej slovenskej literatúry a Ondrej Šulaj je významným predstaviteľom celej scenáristickej školy určitého obdobia a, zhodou okolností, vo filme aj debutujúcim režisérom. **Napokon, je to aj môj priateľ**. A keď som videl, ako viac ako 9 rokov túži natočiť „Balleka,“ kývol som na to. Tak začala naša spolupráca, počas ktorej sme sa pánovi Šulajovi snažili vytvoriť v rámci možností také podmienky, aby vo filme mohol uplatniť svoje videnie a svoje vlastné pretlmočenie Balleka do filmovej podoby.

Slovo hudobného skladateľa

Láska je večnou inspiráci at' děláte jakýkoliv druh muziky. Jsem spíše romanticky založený člověk, i když mně sarkastická temná poloha ve Výběru je taky velmi blízká. Paradoxně Pražský Výběr ale nikdy neměl lovesong. Tak jsem si to vynahradil v písničkách, které jsem složil pro Stromboli nebo v BSP jako Země vzdálená.

Jako skladatel se snažím **umocnit či podbarvit emoce příběhu**. Syrový odstín tragické lásky ve filmu Agava mi byl blízký.

Profily hercov

KATARÍNA ŠAFAŘÍKOVÁ

(Nad'a Hamplová)

Vyštudovala herectvo na Divadelnej fakulte VŠMU. Na katedre herectva v súčasnosti aj sama učí - predmety technika javiskovej reči a umelecký prednes.

Pred televíznymi kamerami sa objavila už v roku 2007 v seriáli *Ordinácia v ružovej záhrade*, neskôr *Mesto tieňov* či *Rádio*. Jej prvou úlohou v hranom filme bola postava Mariany v televíznom filme Róberta Švedu *Lúbi neľúbi* z cyklu *Nesmrtelní*.

Film *Agáva* je tak jej prvým hraným filmom uvádzaným v kinách.

O SVOJEJ POSTAVE: „Nad'a Hamplová má štýl. Nad'a Hamplová je dosť vznešená pre svojho starnúceho muža a dosť vášnivá pre mladého učiteľa. Nad'a Hamplová má šialenú túžbu aj rozumný pokoj, hrdý nadhľad aj tichú úzkosť. Nad'a Hamplová vie byť vd'ačná za to, čo od života dostala, hoci ju to zničí. Nad'a Hamplová nosí úchvatné klobúky... Všetka moja úcta k postave a všetka moja snaha k jej stvárneniu...“

MILAN KŇAŽKO

(Tomáš Hampl)

Po štúdiu herectva na VŠMU získal štipendium na Medzinárodnej divadelnej akadémii v Nancy vo Francúzsku. Po návrate pôsobil v Divadle na Korze, v divadle Nová scéna a do roku 1989 v Slovenskom národnom divadle.

Stvárnil desiatky úloh v televíznych inscenáciách, seriáloch, ako aj vo filmoch - napríklad v *Zajtra bude neskoro* (1972, r. M. Ťapák), *Deň, ktorý neumrie* (1974, r. M. Ťapák), *O sláve a tráve* (1984, r. P. Solan), *Kohút nezaspieva* (1986, r. M. Ťapák).

V roku 1989 vstúpil do politiky, v rokoch 1998 - 2002 bol ministrom kultúry Slovenskej republiky. Od roku 2003 do 2007 bol tiež generálnym riaditeľom TV JOJ. Zastával aj funkciu prezidenta Medzinárodného filmového festivalu Bratislava.

Aj na prelome tisícročí účinkoval v rade televíznych filmov, v seriáloch *Kriminálka Staré Mesto*, *Doktor Martin* či *Jan Hus* a vo filmoch *Normal*, *Hranaři* a *Lidice*.

O SVOJEJ POSTAVE: „*Hampl je nepochybne ambiciózny a sebavedomý človek, ktorý nechce podliehať ľahkomyselným alebo primitívnym prejavom - možno aj preto, že sa ich niekedy dopúšťa, keď nezvládne svoju predstavu o sebe. Naďa bola preňho ako akýsi kvietok vo váze, v ktorej nechcela zostať.*“

MAREK GEIŠBERG

(Daniel Orešanský)

Pochádzajúc z hereckej rodiny, Marek Geišberg vyštudoval herectvo na VŠMU. Po ukončení školy prijal angažmán v Martinskom divadle, kde hrá doteraz.

S účinkovaním pred filmovými kamerami má už tiež skúsenosti. V roku 2007 hral vo filmoch *Polčas rozpadu* (r. V. Fischer) a *Muzika* (r. J. Nvota). Práve za úlohu Žofrého z filmu Juraja Nvotu bol nominovaný na ocenenie Slnko v sieti za Najlepší vedľajší mužský herecký výkon.

Túto cenu napokon získal až v roku 2012 za rolu Milana vo filme Zuzany Liovej *Dom* (2011). Objavil sa tiež vo filme *eŠteBák* (2012, r. J. Nvota).

O SVOJEJ POSTAVE: „Daniela vojna poznačila natoľko, že nebol schopný v bežnom živote jednať normálne a správať sa normálne. Vojna a zážitky ho prenasledovali ako zlý sen. Svetlo do jeho života prinesie až Naďa Hamplová.“

MILAN LASICA

(doktor Varga)

Slovenský humorista, herec, dramatik, spisovateľ, textár, režisér, moderátor a spevák vyštudoval divadelnú dramaturgiu na VŠMU.

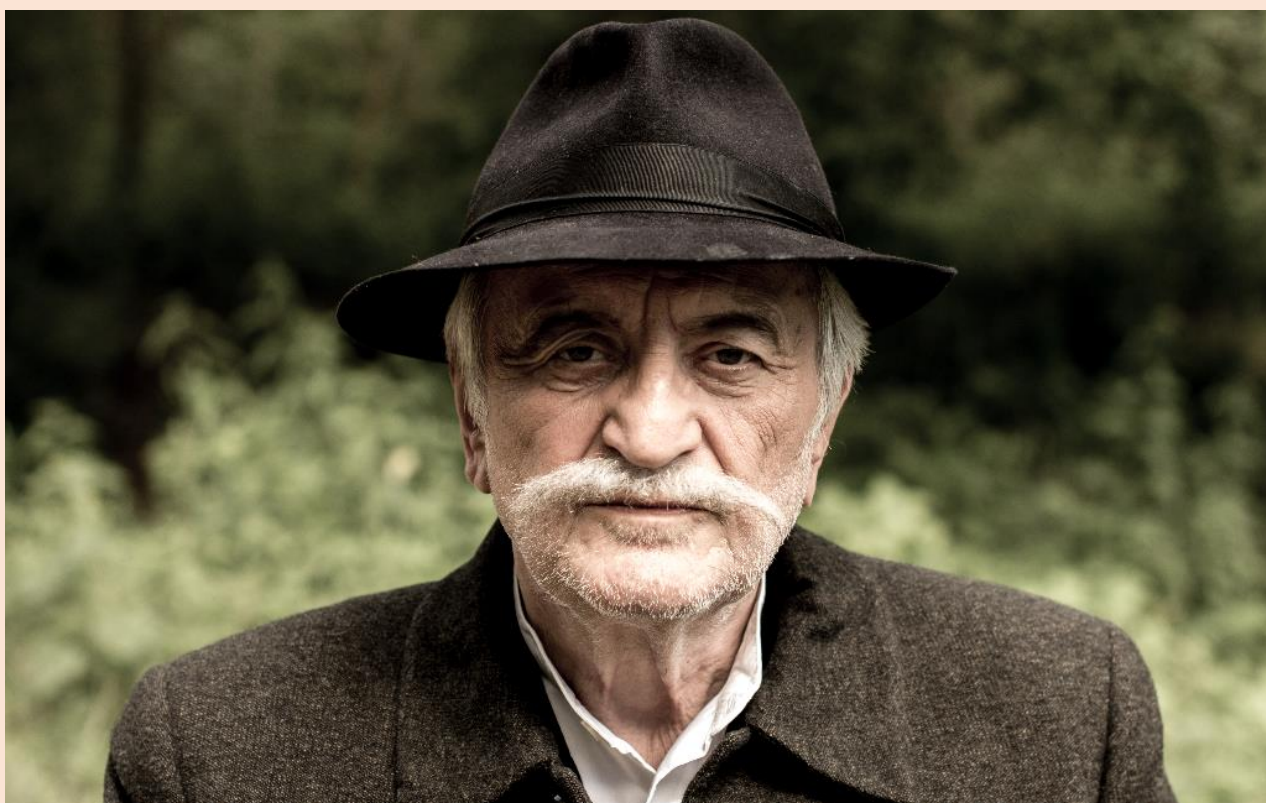
Už počas štúdia spolupracoval s Júliusom Satinským, s ktorým neskôr vytvoril obľúbenú dvojicu komikov. Pôsobil v Divadle na Korze, vo divadle Večerní Brno, na Novej scéne a bol tiež umeleckým šéfom Štúdia L+S, kde dodnes riadi a hrá v niekoľkých predstaveniach.

Hral vo filmoch *Sladké hry minulého leta* (1969, r. J. Herz), *Traja veteráni* (1983, r. O. Lipský) či *Utekajme, už ide!* (1986, r. D. Rapoš). V posledných rokoch sa objavil vo filmoch *Konečná stanica* (2004, r. J. Chlumský), *Obsluhoval jsem anglického krále* (2006, J. Menzel), *Rukojemník* (2014, r. J. Nvota) a tiež v seriáli *Kriminálka Staré Mesto*.

Milan Lasica získal v roku 2007 spolu s Júliusom Satinským Krištáľové krídlo za celoživotné dielo. Je tiež držiteľom Zlatého gunára, ktorého dostal na 35. ročníku Kremnických gagov.

O SVOJEJ POSTAVE: „Doktor Varga je taký komentátor - nielen príbehu, ale celej povojnovej doby. Je to človek s veľkými skúsenosťami, ktorý vidí, že nastáva veľká spoločenská zmena, a to nie veľmi priaznivá pre neho a ľudí z jeho okolia. Myslím, že aj svojím vekom, aj svojím povoláním je vlastne predstaviteľom toho sveta, ktorý odchádza.“

Profily tvorcov

ONDREJ ŠULAJ (scenár a réžia)

Absolvoval štúdium na Divadelnej fakulte VŠMU, odbor scenáristika a dramaturgia. Po štúdiu pracoval v Divadle Slovenského národného povstania v Martine a na Novej scéne v Bratislave. Stál pri zrode Filmovej a televíznej fakulty VŠMU, od roku 1990 bol jej prodekanom a vedúci Katedry dramaturgie a scenáristiky. Po Martinovi Slivkovi sa stal druhým dekanom fakulty a na tom poste zotrval do roku 1999. V roku 2003 bol zvolený za rektora VŠMU a v súčasnosti opäť pôsobí ako **dekan Filmovej a televíznej fakulty VŠMU**.

Ešte počas štúdia a neskôr aj po jeho skončení bol Ondrej Šulaj tvorcom televíznych titulov a divadelných hier. Koncom 70. rokov začal pracovať na filmovom scenári podľa románu Ladislava Balleka - *Pomocník*. Práve ***Pomocník* bol jeho prvý zrealizovaný filmový scenár**.

V ďalšom období pracoval Šulaj najmä s režisérom Martinom Šulíkom. Z tejto spolupráce vzišli tri filmy, ktoré majú nezastupiteľné miesto v slovenskej kinematografii - *Neha* (1991), *Všetko čo mám rád* (1992) a *Záhada* (1995), za scenár ktorého získal Českého lva 1995.

Agáva je síce Šulajov režijný kinodebut, no s réžiou má tejto významný slovenský scenárista a dramaturg skúsenosti. Okrem divadelnej réžie si vyskúšal aj réžiu televíznych filmoch podľa svojich vlastných scenárov - *O psíčkovi a mačičke* (1992, Plaketa Telemúzy '93 za hraný film) a *Na Bukvovom dvore* (1993, Cena Telemúza '93 za najlepší hraný film).

V novom tisícročí napísal scenár k filmu *Sokoliar Tomáš* (2000) a spolupracoval na scenári k rozprávku *Čert vie prečo* (2003). Je tiež autorom scenára k filmu Juraja Nvotu *Muzika* (2007), za ktorý získal ocenenie **Slnko v sieti 2008**.

Ondrej Šulaj je jedným zo **zakladateľov Slovenskej filmovej a televíznej akadémie (SFTA)**, do nástupu do funkcie rektora VŠMU bol aj jej prvým prezidentom. V súčasnosti je okrem SFTA aj členom Rady slovenského filmového ústavu (SFÚ).

TOMÁŠ STANEK (kamera)

Študoval fotografiu na škole umeleckého priemyslu, následne pokračoval štúdiom kamery na Vysokej škole múzických umení. Začínal ako asistent Martina Marenčina.

Má skúsenosti s nakrúcaním televíznych seriálov, reklám, videoklipov aj filmov. Robil **2. kameru na filme *Krok do tmy*** (2014, r. Miloslav Luther), ktorý bol v roku 2014 zvolený za slovenského nominanta na cenu americkej Akadémie OSCAR.

V roku 2014 nakrútil svoj **filmový debut** *Deti* (r. Jaro Vojtek), poviedkový film o rodičoch a deťoch. Za kameru na tomto filme získal v roku 2014 v čínskom Pekingu **cenu Tian Tan**.

V súčasnosti pôsobí aj ako **pedagóg Ateliéru kameramanskej tvorby a fotografie** na FTF VŠMU.

MICHAL PAVLÍČEK (hudobný skladateľ)

Michal Pavlíček je český hudobný skladateľ, gitarista, spevák a textár. Je známy ako autor introvertných rockových opusov, ako aj melodicky silných balád. Od jeho vstupu na hudobnú scénu bolo jasné, že pôjde o **výnimočného umelca**.

Ako autor a gitarista spolupracoval na albumoch popredných českých interpretov - Bára Basiková, Hana Hegerová, Lucie Bílá a ďalší. Zložil hudbu k mnohým divadelným predstaveniam. Bol niekoľkokrát nominovaný na **Cenu Alfréda Radoka**.

Do scénickej a filmovej hudby sa zapísal viac než stovkou scénických opusov. Napísal hudbu k mnohým inscenáciám, seriálom a filmom. Za hudbu k filmu *Odcházení* bol **nominovaný na Českého lva 2011**. Je autorom symfonických baletov (napr. *Zvláštna radost' žít* alebo *Malý princ* v Slovenskom národnom divadle). Zložil hudbu k muzikálom *Klaun*, *Excalibur*, *Obráz Doriana Graya* a *Dáma s kaméliami*.

Ako skladateľ pôsobí i na zahraničnej scéne. Napísal hudbu k britskému historickému seriálu BBC *Červený Bedrník*, k televíznemu seriálu *Outlaw* a k niekoľkým epizódam štvrtej série seriálu BBC *Merlin*. Za hudbu k seriálu *Červený bedrník* bol v roku 2000 nominovaný na cenu za hudbu na televíznom festivale v Birminghame.

Vydal viac ako 50 nosičov CD a DVD, jeho DVD *Sieň slávy* sa stalo double-platinové a získalo **hudobnú cenu Anděla**.

PATRIK PAŠŠ (producent)

Patrik Pašš sa narodil 25. septembra 1948 v Bratislave. Je absolventom pražskej FAMU (1978 – 1983), odboru Filmová a televízna strihová skladba. Filmársku prácu okúsil v priebehu svojej kariéry ako tvorca i ako producent. Od roku 1965 do roku 1994 pracoval v bratislavskom štúdiu vtedajšej Československej televízie, najskôr externe ako asistent kamery, zvuku, produkcie a strihu, neskôr ako strihač a vedúci oddelenia strihu.

V roku 1996 založil produkčnú spoločnosť TRIGON PRODUCTION. Okrem toho, že patrí medzi najlepších strihačov na Slovensku i v Čechách, je profesorom Strihovej skladby na Filmovej a televíznej fakulte VŠMU v Bratislave. Ako producent realizoval viac než 1 800 diel a získal za ne vyše 200 ocenení v domácom i medzinárodnom audiovizuálnom prostredí. Medzi najvýznamnejšie patria INTERNATIONAL EMMY AWARD, Christopher Award, Český lev.

TRIGON PRODUCTION (produkčná spoločnosť)

Spoločnosť TRIGON PRODUCTION založil v roku 1996 Patrik Pašš. V audiovizuálnom priestore pôsobí 20 rokov, za ktoré vytvorila viac ako 55 000 pracovných príležitostí (sumárne).

Spoločnosť do roku 2015 vydala 8 DVD, 2 knižné publikácie, získala 214 ocenení a realizovala:

- 13 dlhometrážnych hraných filmov (z toho 5 minoritných koprodukcí)
- 11 dlhometrážnych dokumentárnych filmov (z toho 2 minoritné koprodukcie)
- 5 TV seriálov,
- 131 stredometrážnych a krátkometrážnych dokumentárnych filmov
- 1 746 publicistických relácií
- 2 790 hodín dabingu

PREHLAD OCENENÍ TRIGON PRODUCTION		
OCENENIE	DIELO	ROK
INTERNATIONAL EMMY AWARD	<i>Nicholas G. Winton - Sila ľudskosti</i>	2002
CHRISTOPHER AWARD	<i>Nicholas G. Winton - Sila ľudskosti</i>	2006
ČESKÝ LEV	<i>V tieni</i>	2012
	<i>3 sezóny v pekle</i>	2009
	<i>Nicholas G. Winton - Sila ľudskosti</i>	2008
IGRIC	<i>Optimista</i>	2008
	<i>Martin Slivka - muž, ktorý sadil stromy</i>	2007
	<i>Nicholas G. Winton - Sila ľudskosti</i>	2001
SLNKO V SIETI	<i>Martin Slivka - muž, ktorý sadil stromy</i>	2008
IFF MONTREAL	<i>Nickyho rodina</i>	2011
ARCHIVE ACHIEVEMENT AWARD (IFTA)	<i>Nickyho rodina</i>	2012
PRIX ITALIA TURÍN, CENA SIGNIS	<i>Nickyho rodina</i>	2012
GRAND PRIX ITF BAR	<i>Nickyho rodina</i>	2012
KRIŠTÁĽOVÝ GLÓBUS, KVIFF	<i>Nickyho rodina</i>	2011

Rozhovor s Ondrejom Šulajom

Peter Michalovič: Prvé dielo Ladislava Balleka, ktoré si dramatisoval, bol román Pomocník? Čo ťa na tomto románe zaujalo?

Ondrej Šulaj: Koncom sedemdesiatych rokov ma oslovil Ľubomír Feldek a ponúkol mi spoluprácu s Poetickým súborom Novej scény, ktorý v tom čase pôsobil v komornom pivničnom priestore bývalého divadla Na korze. Upozornil ma na vtedy čerstvú literárnu novinku, román Ladislava Balleka - Pomocník, a navrhol mi, aby som pre súbor pripravil dramatisáciu na motívy z tejto prózy. Mal som už za sebou pomerne úspešnú transformáciu Timravinej novely Ťapákovci do javiskovej podoby pre divadlo v Martine. Overil som si tak ako narábať s literárnou predlohou, ako z nej vylúpnuť voľnú dejovú líniu a postaviť z nej pevnejší dramatický oblúk, ako z načrtnutých figúrok sformovať plnokrvné a viacvrstevné charaktery, ako z autorských opisov atmosféry, či vnútorných monológov postáv vytvoriť živé dramatické dialógy a vybudovať konfliktné situácie. Timravina novela mi svojím nevelkým rozsahom otvorila priestor na vlastné autorské prínosy, ale Ballekov rozsiahly román je vystavaný na silnom príbehu, ktorý sa postupne vrství do nových motívov, má nevšednú atmosféru pohraničného južanského mesta Palánk, vyhranené, detailne prepracované charaktery a dramatické situácie, zasadené do konfliktných povojnových rokov. To všetko ma ako čitateľa uchvátilo, ale zároveň som ako autor stál pred veľkým problémom, ktoré motívy vybrať, ktoré potlačiť, akým kľúčom pristúpiť k redukcii postáv, ako zbaviť dialógy typickej ballekovskej literárnej košatosti, a zároveň čo najviac vtesnať do dvoch hodín a do pevného dramatického tvaru príbeh másiara Riečana a jeho pomocníka Lančariča. Nakoniec sa mi to zrejme podarilo. Moja dramatisácia sa inscenovala takmer vo všetkých profesionálnych divadlách na Slovensku, taktiež v Prahe, Ústí nad Labem, a naposledy prednedávnom v Jókaiho divadle v Komárne, kde ju dokonca režíroval Ballekov syn Rastislav.

P. M.: Po úspešnej dramatisácii románu si dielo adaptoval na filmový scenár, podľa ktorého nakrútil režisér Zoro Záhon film Pomocník. Film mal premiéru v roku 1982. S odstupom času ako hodnotíš tento film? Čo sa podarilo úspešne transformovať z románu do filmu a s čím si mal najväčšie problémy pri adaptácii?

O. Š.: Začiatkom osemdesiatych rokov som na základe Ballekovej prózy mal už napísanú filmovú verziu. Pomocník bol môj prvý realizovaný filmový scenár. Prednedávnom som si film znovu pozrel a mám pocit, že ten príbeh aj dnes oslovuje divákov, a že na tom majú zásluhu aj skvelé herecké výkony Ela Romančíka a jeho maďarských spoluhráčov Ildikó Peci a Gábora Koncza. Práca na scenári bola pre mňa mimoriadne dôležitá, po skončení štúdia filmovej scenáristiky na VŠMU som dovtedy 6 rokov pôsobil ako divadelný dramaturg a Pomocník bol môj návrat k pôvodnej profesii. Tú výnimočnú povojnovú atmosféru mesta na južnej hranici z Ballekovej širokej románovej fresky, ktorá sa nedala divadelným textom v plnej miere preniesť do komorných pivničných priestorov Poetickej scény, som mohol cez magické filmové obrazy dostať do môjho scenára..

V presadení mojej koncepcie prístupu k Ballekovej próze mi významne pomohli Tibor Vichta a Rudo Sloboda, vtedajší dramaturgovia z tvorivej skupiny na Kolibe. Písalo sa mi dobre a nespomínam si, že by som mal s niektorou situáciou či scénou vážnejšie problémy. S Ballekom sme niekoľkokrát spolu prešli po zabudnutých uličkách v Šahách, ktoré sa stali predobrazom jeho románového Palánku. Prerozprával mi ďalšie osudy postáv, a to aj takých, ktoré sa do románu nedostali, a rozšíril tak zázemie mojich informácií, potrebných na pochopenie doby a atmosféry povojnového mestečka.

P. M.: Po rokoch si sa znova vrátil k dielu Ladislava Balleka, konkrétne k románu Agáty, ktorý je voľným pokračovaním románu Pomocník. Opäť sa divák stretáva s obyvateľmi hraničného mesta na

južnom Slovensku, opäť môžeme sledovať osudy ľudí, poznačené prekresľovaním štátnych hraníc. Bolo ťažké nájsť miesta, ktoré v románe opisuje Ballek?

O. Š.: Tá otázka ma dva významy. Nájsť pôvodné miesta v dnešných Šahách, ktoré Ballek preniesol do svojho románového Palánku bolo ťažké už začiatkom osemdesiatych rokov počas realizácie Pomocníka. A to bolo zhruba len tridsať rokov od povojnových čias. Po ďalších tridsiatich rokoch, keď sme hľadali pôvodné miesta na naše nakrúcanie Agávy, už v Šahách nezostalo prakticky nič. Čo nestihla zo starej atmosféry pohraničného mestečka zničiť socialistická industrializácia, to v nedávnej súčasnosti prekryli živelné podnikateľské aktivity a typický predvojnový, či dokonca južanský uhorský kolorit sa nadobro vytratili. Tak sme zo Šiah, teda z Palánku použili do filmu len Kalváriu s krížovou cestou, ktorá sa kľukatí do strmého kopca na okraji mesta. A v Želiezovciach sme našli pôvodný Esterházyho kaštieľ, v ktorom istý čas žil a skladal hudbu Franz Schubert a ku ktorému rada chodila románová Naďa Hamplová so svojim mužom na prechádzky. Ten druhý význam otázky nabáda povedať niečo o výbere miest, ktoré by podľa mojich predstáv zapadli do koloritu povojnového južanského mestečka. Bolo to náročné hľadanie. Na výber mal vplyv aj rozpočet, ktorý sme mali k dispozícii. Tak sme po menších úpravách použili do filmu fragment z malého námestia a uličky v Trnave, vo Vozokanoch sme našli kaštieľ s lesoparkom, vhodný pre staviteľa Hampla a ďalšie osamelé miesta v rôznych častiach Žitného ostrova.

P. M.: Hraničné mesto, pôsobivé listnaté lesy, veľa zelene, kaštieľ na juhu Slovenska sú však iba pozadím, v popredí ktorého sa odohráva tragický príbeh lásky mladej staviteľovej ženy a miestneho učiteľa. Tento tragický príbeh rozpráva časť románu s názvom Agáva, čo je aj názov filmu. Prečo si sa rozhodol pre tento príbeh, čím ťa zaujal a na čo si kládol najväčší dôraz?

O. Š.: Pomocník mal podtitul „Prvá kniha o Palánku“ a „Druhou knihou o Palánku“ je práve Ballekov rozsiahly román Agáty. V tejto próze autor ešte výraznejšie odkryl svoje rozprávačské kvality a neopakovateľným literárnym jazykom okorenil južanské vášne postáv i postavičiek zmietaných udalosťami povojnového mestečka na nebezpečnej južnej hranici. Scenárista nikdy nemá ľahkú úlohu, keď má zvládnuť transformáciu literárneho diela do filmovej reči, ale hlavne vtedy, keď je predloha mimoriadne kvalitná. Výstižne to pomenoval Andrej Michalkov Končalovskij: najťažšie je pre filmára zvládať takých majstrov, ako je Dostojevskij či Čechov. Ja považujem Balleka za jedného z najlepších rozprávačov v našej literatúre, a preto bolo mojou scenáristickou ambíciou prerozprávať rečou filmu jeho literárne vzrušujúci, emotívny a jazykovo vybrúsený príbeh Agávy. Práve tie literárne kvality ma provokovali k pokusu preniesť ich do filmovej reči.

Z tohto rozsiahleho románu som si vybral len základné motívy z II. kapitoly, nazvanej Agáva. Široká freska prepletených príbehov nespočetných postáv sa tak zúžila do zovretého komorného príbehu štyroch hlavných hrdinov – starého doktora Vargu, staviteľa Hampla, jeho mladej ženy Nadi a rovnako mladého učiteľa Daniela Orešanského. Rovnako sa podstatným spôsobom v scenári zúžil aj dramatický čas. V románe sa deje odvíjajú zhruba od konca devätnásteho storočia až do rokov šesťdesiatych v storočí dvadsiatom. Dej filmovej Agávy je skoncentrovaný do piatich mesiacov, od konca jari do horúceho a suchého leta roku 1947. A len kdesi v spaľujúcom povetrí, ale hlavne v ľudských osudoch, už cítiť ten ohromný a desivý zlom Víťazného februára 1948.

P.M.: Máš za sebou množstvo úspešných scenárov, získal si veľa ocenení za ne a teraz po prvý raz si sa postavil za kameru ako režisér. Bola to pre teba zaujímavá skúsenosť? Čo bol pre teba najväčší problém pri nakrúcaní filmu?

O. Š.: V Agáve je príbeh pomerne zradný, jeho štruktúra i jednotlivé motívy sú totiž postavené na zvláštnej šablóne, podobnej na tú, podľa ktorej sa budujú sentimentálne, melodramatické príbehy: starnúci staviteľ Hampl, jeho mladá žena Naďa, chorá na tuberkulózu a mladý učiteľ Daniel, ktorý s Naďou prežije krátky, búrlivý ľúbostný vzťah, na konci ktorého Naďa umiera.... Táto zdanlivo jednostrunná melodráma je však u Balleka, a rovnocenne i vo filmovom scenári, konfrontovaná s blížiacim sa prelomovým historickým zvratom februára 1948. Desivá prítomnosť tohto momentu vytvára na priesečníku s melodramom novú mnohvrstevnú významovú rovinu, cez ktorú sa detailne odkrývajú charaktery hlavných hrdinov. Zjednodušene povedané, z

konfrontácie melodrámy a desivého historického zvratu, vzniká nová významová kvalita. Skvelým príkladom podobnej štruktúry je vynikajúci film Nikitu Michalkova, Otrokyňa lásky. Melodramatický príbeh starnúceho režiséra, uslzenej mladej herečky sentimentálnych nemých filmov, jej milostný vzťah s mladým revolucionárom, a to všetko na pozadí hádam najdesivejšieho historického zvratu „vel'kooktóbrovej“ revolúcie roku 1917. Priznám sa, že pri režijných úvahách nad príbehom Agávy, som často myslel práve na Michalkovovu Otrokyňu lásky.

Uvedomujem si, aký význam má presná a dôsledne budovaná atmosféra mizanscén na silu a vyznenie samotného príbehu.

V rozsiahlom Ballekovom románe je atmosféra dolniackej zeme presýtená vôňou rozkvitnutých agátov, bujne zelene, viníc, polí a sadov plných šťavnatých plodov, to všetko dráždi tunajším mužom i ženám ich zmysly, rozpútava vášne, burcuje horúcu krv a nedáva spať v horúčave letných nocí. Takáto bujará atmosféra, postavená na širokom spektre bizarných postáv a postavičiek, nemohla byť tak výrazne prítomná v komornom príbehu mojej Agávy. Preto som hľadal cestu k hlbšej vnútornej psychologickému prepracovanosti štyroch hlavných postáv.

P. M.: Za kamerou stál o generáciu mladší kameraman, a výsledok naznačuje, že napriek generačnému rozdielu ste si rozumeli. Čo sa najviac podarilo kameramanovi v realizácii tvojich režisérskych predstáv?

O. Š.: Moje režijné predstavy som sa snažil uplatniť hlavne v práci s hercami, pri odkrývaní jednotlivých dramatických postáv, v spoločnej analýze vzťahov a konfliktných situácií, pri hľadaní presných dramatických zlomov, ktoré odkrývali ďalšie vrstvy v ich zložitých charakteroch. Kameramanovi Tomášovi Stanekovi som nechal čo najväčší priestor na realizáciu jeho výtvarnej koncepcie budúceho filmu, nevnucoval som mu moju predstavu, ale počítal som s tým, že obohatí realizáciu projektu o svoj pohľad cez optiku tvorcu, ktorý je takmer o dve generácie mladší ako ja. A nesklamal som sa.

P. M.: Hudbu k filmu skomponoval Michal Pavlíček, rockový gitarista známy predovšetkým z účinkovania v skupinách Pražský výběr a Stromboli. Nemal si strach, že jeho hudobné cítenie je úplne iné, než akú si vyžaduje atmosféra filmu a tragické ladenie príbehu?

O. Š.: Hudba je dôležitou súčasťou filmovej Agávy. Reálne je prítomná vo viacerých situáciách. Palánske komorné kvarteto zložené z mladých učiteľov hrá Schubertove skladby v parku neďaleko domu staviteľa Hampla. Pre Nad'ú je táto hudba výrazným motívom. Schuberta zbožňuje, s manželom často chodí do neďalekého zdevastovaného zámočku grófa Eszterházyho, v ktorom Schubert dokonca istý čas žil a komponoval svoje skladby. Nadin útek za Schubertovou hudbou do záhrady k mladým učiteľom, je aj prvým krokom k jej búrlivému vzťahu s Danielom. Reálna hudba, prítomná v konkrétnych situáciách, hrá teda dôležitú úlohu. Preto som ju chcel vyvážiť rovnako silnou a emotívnou hudbou komponovanou tak, aby zvýrazňovala dramatickosť situácií, a zároveň nebadane, minimalisticky podporovala atmosféru, súzvučila s citovými poryvmi charakterov, budovaných emotívnym hereckým prejavom, ktorá by bola drsná a v iných momentoch až sentimentálne citová.... Takým hudobníkom, ktorý dokázal splniť túto moju predstavu bol určite Michal Pavlíček. Tento rocker kedysi dávno napísal Zdenkovi Mertovi do jeho knihy toto vyznanie o hudbe: „Možno hudba vyviera odkiaľsi z vnútra, kde máme uloženú svoju čiernu skrínku, do ktorej sa nahrávajú naše záznamy smútku a radosti, aby sa v pravý okamih zhmotnili do tónov.... možno je hudba vankúš, do ktorého sa človek ponorí a prúdom fantázie unikne ničote...“ Presne takúto hudbu som chcel do môjho filmu.

P. M.: Do filmu si obsadil renomovaných slovenských hercov Milana Lasicu a Milana Kňazka. Počítal si s nimi od začiatku, tvoril si tieto dve postavy tak, že ich práve oni majú hrať alebo to bola len šťastná zhoda okolností?

O. Š.: Šťastná zhoda okolností spôsobila, že som sa v roku 1978 premiestnil rovno z vojenských kasární v Košiciach do Bratislavy na Novú scénu ako dramaturg a dlhé roky som sa osobne i pracovne stretával s Milanom Lasicom a Milanom Kňažkom. Nepotreboval som preto dlho uvažovať, keď som hľadal skúsených hercov do hlavných postáv.

P. M.: Tragickú dvojicu hrajú Katarína Šafaříková a Marek Gejšberg. Čím ťa príjemne prekvapili?

O. Š.: Zložité vzťahy mojich filmových postáv sa len málokedy odkrývajú v otvorených konfliktných situáciách. Hrdinovia sa zhrýzajú a umárajú a trýznia, ale všetko je to dlho utajené v ich najhlbšom vnútri, akoby skryté pod hrubou orechovou škrupinou. Keď však tá škrupina praskne, keď sa vyplaví na povrch ich hnev, krutosť či vášeň, tak je to ako výbuch sopky. Presne také je aj lúboštné vzplanutie Nadi a Daniela v hlinenom domci uprostred rozkvitnutého agátového lesa. Moju metódu práce s mladými hercami som teda nasmeroval tak, aby pri budovaní filmových postáv dokázali prijateľne zvládnuť a naplniť obe krajné polohy – skryté emócie ako výraznú súčasť vnútorného sveta ich postáv, i expresívny výbuch vášni v otvorených konfliktoch. Katarína Šafaříková a Marek Gejšberg ma prekvapili tým, ako presne dokázali naplniť moju predstavu.

P. M.: Naš rozhovor dospel ku koncu, na záver sa chcem spýtať, či by si sa po tejto filmárskej skúsenosti ešte raz postavil za kameru v pozícii režiséra?

O. Š.: Keď odpoviem áno, tak mi niektorí priatelia otvorene naznačia, aby som tak už v živote neurobil. A keď odpoviem nie, tak poteším kompletne všetkých priateľov aj nepriateľov. Tak radšej pomlčím.

Povedali...

TOMÁŠ JANOVIČ

„Laco Ballek majstrovsky vystihol povahu svojich rodákov. Aj vďaka nemu som napísal túto smutnú anekdotu: **Už dávno sme mohli byť demokrati, keby sa demokracia dala niekde ukradnúť.**“

PETER MICHALOVIČ

„Film Agáva ukazuje príbeh tragickej lásky na hranici. Na tej hranici, ktorá najprv vznikla a potom sa dvakrát posunula. Nakreslenie a prekreslenie hranice na mape zásadným spôsobom ovplyvnili život v tejto časti Európy. Raz to bol sever Maďarska, inokedy zas juh Československa či Slovenska. Časť starousadlíkov odišla a namiesto nich prišli noví osadníci, migrácia spôsobila, že napríklad otec zostal na jednej a syn na druhej strane hranice. **Nemenili sa len hranice, menili sa aj režimy a politika,** následkom čoho jedno etnikum strácalo pevnú pôdu pod nohami, druhé ju ešte nestihlo nájsť, a tak pocit všeobecnej skepsy zaplavoval duše všetkých obyvateľov. Niektorí nostalgicky spomínali na minulosť, iní nádeje vkladali do budúcnosti, a boli aj takí, ktorí okrem alkoholu neverili ničomu. V tejto komplikovanej situácii **vzplanula láska medzi dvoma mladými ľuďmi.** Milujúci od začiatku vedeli, že okolnosti im neprajú, napriek tomu sa pokúsili o malý zázrak.

Nepodaril sa, pretože sa jednoducho podariť nemohol. Avšak v tomto prípade nie je podstatné, či táto láska mala alebo nemala budúcnosť, podstatné je iba **intenzívne prežívanie každého momentu jej trvania.** Láska magicky ozvláštnila krátky úsek života milujúcich, vďaka nej pocítili niečo, čo ich rozpaľovalo, držalo pod krkom, nútilo konať iracionálne, vyháňalo strach z mysli, a urobilo z každého stretnutia sviatok, ktorý zastavuje beh nezáživnej každodennosti. Za to všetko bolo potrebné zaplatiť a cena v tomto prípade bola najvyššia - smrť milujúcej a milovanej osoby. Vieme, že život vždy kráča v ústrety smrti, lenže niekedy by nemusel kráčať tak rýchlo. Žiaľ, taký je osud, a ten nedokáže zmeniť ani láska. Jediné, čo po nej zostáva, je príbeh. Vďaka príbehu sa divák nielenže dozvedá o minulých udalostiach, ale prostredníctvom sympatie a empatie môže spolu s postavami spoluprežívať tragický príbeh lásky a predstavovať si, aké je byť v koži ľudí, ktorí sa postavili nepriazni osudu. Divák síce postavám pomôcť nedokáže, ale seba môže aspoň na krátky čas trvania príbehu urobiť lepším, než v skutočnosti je, a v tom podľa mňa spočíva **zmysel filmu Ondreja Šulaja Agáva.**

Zaujímavosti o filme

- Film vznikol podľa druhej kapitoly románu Agáty od Ladislava Balleka.
- Režisér filmu Ondrej Šulaj má s prózou Ladislava Balleka bohaté skúsenosti. V 70. rokoch pripravil adaptáciu Ballekovho románu Pomocník, ktorú režíroval Ballekov syn Rastislav. Príbeh Šulaj preniesol aj do audiovizuálneho prostredia, pričom Pomocník bol jeho prvým zrealizovaným filmovým scenárom.
- Ondrej Šulaj chcel pôvodne Agávu nakrútiť ako televízny film. Prvá verzia scenára vznikla v roku 1997.
- Film sa nakrúcal 36 dní.
- Vo filme Agáva sa v rôznych menších úlohách objavia slovenskí herci Ady Hajdu, Atilla Mocos, František Kovár, Boris Farkaš, Branislav Deák, Zuzana Porubjaková, Ivana Kuxová, Martin Nahálka, Zuzana Konečná, Lukáš Latinák, Zuzana Šebová, Mária Breinerová, Rebeka Poláková, Róbert Jakab, Juraj Kemka, Miroslav Noga, Éva Bandor či Vlado Zboroň.
- Vo filme si zahrála aj osobnosť slovenskej literatúry, Tomáš Janovic.
- Prvá klapka filmu padla v obci Jahodná, posledná v meste Bernolákovo. Film sa nakrúcal aj obciach Želiezovce, Šahy, Malé Vozokany, Tesárske Mlyňany, Šamorín a tiež v Bratislave a Trnave.
- Film Agáva začal režisér Ondrej Šulaj nakrúcať vo veku 65 rokov.
- Film bol dlhometrážnym kinodebutom pre herečku Katarínu Šafaříkovú.
- **Spoiler:** Scéna, keď Hampl topí Nad'u vo vani sa neopakovala, nakrúcala sa iba jedenkrát.

Kontakt

PRODUCENT

Trigon Production s.r.o.
Sibírska 39, 831 02 Bratislava
www.trigon-production.sk
[www.fb.com/trigonproduction](https://www.facebook.com/trigonproduction)

PR: Jana Motyčková
tel.: +421917231374
mail: motyckova@trigon-production.sk

KOPRODUCENT

Rozhlas a televízia Slovenska
Mlynská dolina, 845 45 Bratislava
www.rtvs.sk
[www.fb.com/RTVS.sk](https://www.facebook.com/RTVS.sk)

PR: Dominika Šulková
tel.: +421 2 6061 1159

DISTRIBÚTOR

Continental film s.r.o.
Výhonská 1, 830 05 Bratislava
www.continental-film.sk
[www.fb.com/Continental-film-286815334668493](https://www.facebook.com/Continental-film-286815334668493)

Lukáš Gíra
tel.: +421918926068
email: lgira@cofilm.sk